

Waar in de Torah is Chanukah?

Chanukah is de enige grote Joodse feestdag die niet in de Tenach voorkomt. Dit komt vooral omdat de gebeurtenissen van Chanukah plaatsvonden in de 2e eeuw voor Gangbare Telling, terwijl volgens de overlevering de Tenach al lang daarvoor was samengesteld en gecodificeerd door de Grote Vergadering (כְּנֶסֶת הַגְּדוּלָה) aan het begin van het tijdperk van de Tweede Tempel. In feite dateren historici de vroegste Griekse vertalingen van bijbelboeken uit de 3e eeuw vGT . Historische gegevens komen overeen met de Talmud dat het koning Ptolemaeus II Philadelphus (285-247 vGT) was die als eerste opdracht gaf tot de vertaling van de Torah in het Grieks, waarschijnlijk voor zijn Grote Bibliotheek in Alexandrië. Hoeveel van de Schrift op dat moment is vertaald, is niet duidelijk.

Hoewel we zien dat de Rabbijnen bleven discussiëren over welke heilige boeken in de definitieve Tenach moesten worden opgenomen, bijna tot in de Talmudische periode, lag het Boek der Makkabeeën nooit op tafel. Eén reden is dat het Boek der Makkabeeën geen profetisch werk is. Het is gewoon een historische tekst. In tegenstelling tot wat vaak wordt gedacht door grote hoeveelheden van mensen, is de Tenach helemaal geen geschiedenisboek. Hoewel het wel historische gebeurtenissen vastlegt samen met wetten, ethiek, profetieën en meer is het doel veel groter. De Zohar (III, 152a) gaat zelfs zo ver om te zeggen dat iemand die de Torah ziet als een geschiedenisboek dat eenvoudigweg "historische verhalen" en "eenvoudige verhalen" vertelt, geen aandeel heeft in de Toekomstige Wereld! "Elk woord in de Geschreven Torah is een hemels woord dat verheven geheimen bevat", staat er.

Het is natuurlijk een fundamenteel principe van het jodendom dat de Torah een versleuteld werk is dat overal toespelingen op bevat . Als zodanig zouden we dus ook gecodeerde verwijzingen naar Chanukah moeten kunnen vinden. En dat doen we dan ook. De grote vraag is echter; waar verstopte Mozes aanwijzingen voor de toekomstige gebeurtenissen van de Hashmonese Makkabeeën en het Chanukah-feest?

Een Klassiek antwoord

Het eerste en meest bekende antwoord komt van een deel van de Torah dat de parshiot van Nasso en Beha'alotcha overspant (en dus ook de synagoge Torah-lezing voor Chanoeka vormt). We eindigen deze eerste Parasha(Nasso) door te lezen hoe elk van de Twaalf Stammen van Israël hun geschenken brachten bij de inhuldiging en inwijding van de Mishkan , de proto-tempel in de wildernis.

Onmiddellijk daarna, aan het begin van Beha'alotcha (Numeri 8:2-3), lezen we hoe HaShem tegen Mozes zegt:

Spreek tot Aäron en zeg tegen hem: "Als je de lampen aansteekt, zullen de zeven lampen licht geven naar de voorkant van de Menora." En Aäron deed dat: hij stak de lampen aan om licht te geven aan het gezicht van de Menora, zoals HaShem Mozes had opgedragen.

Het allereerste wat HaShem zegt bij de inwijding van de Mishkan is dat Aäron de Menora aansteekt. Dit was al een toespeling op een toekomstige tijd waarin Israël opnieuw HaShems aardse verblijfplaats zal inwijden (Chanukah betekent letterlijk "toewijding"). En ze zoude een kruik olie ontdekken om de Menora aan te steken. Bovendien zouden het ook de directe afstammelingen van Aäron zijn de priesterlijke Makkabeeën die deze prestatie zouden volbrengen.

Er zit nog iets verbazingwekkends verborgen in de bovenstaande verzen. Als ze zorgvuldig in de originele taal worden gelezen, slaan ze absoluut nergens op (vandaar ook de slechte vertaling). Wat bedoelde HaShem toen Hij opdracht gaf om de lampen aan te steken zodat ze "licht geven aan de voorzijde naar het gezicht van de Menora"? De lampen zijn de Menora! Onze oude wijzen (Rabbijnen) waren verbijsterd door dit vers, en sommigen waren van mening dat het betekende dat de vlammen op de kaarsen op wonderbaarlijke wijze zijwaarts brandden en naar binnen wezen.

Als alternatief kunnen de verzen zo worden gelezen dat ze betekenen dat Aäron de zeven lampen voor hem aanstak om licht te geven aan een toekomstige Menora. In de verdienste van Aaron's speciale daad tijdens de oorspronkelijke inwijding, zouden zijn nakomelingen in staat zijn te slagen in een toekomstige herinwijding en Menora-verlichting. Voor het geval er enige twijfel was, voegt het volgende vers eraan toe dat alles werd gedaan volgens het "visioen dat HaShem aan Mozes liet zien". Welke visie? Het kan niet simpelweg betekenen dat HaShem Mozes liet zien hoe hij de Menora moest maken of verlichten, omdat HaShem Mozes duidelijk liet zien hoe hij alles moest doen, maar deze taal komt nergens anders in de Torah voor met betrekking tot enige andere mitswa. In plaats daarvan kan worden geconcludeerd dat HaShem Mozes een visioen van de toekomst liet zien, van de Chanukah Menorah die wordt verlicht door de Makkabeeën. En dus kwam alles tot stand "volgens het [profetische] visioen dat HaShem aan Mozes liet zien."

Sukkot en Chanukah

Er zijn nog meer plaatsen in de Tenach waar op Chanukah wordt gezinspeeld. De Ba'al HaTurim (Rabbi Yaakov ben Asher, 1269-1343) merkt er twee op. Ten eerste wijst hij erop dat het 23e hoofdstuk van Vayikra (Leviticus), dat alle Joodse feestdagen beschrijft, eindigt met instructies voor het feest Sukkot. Onmiddellijk daarna lezen we (Leviticus 24:1-3):

En God sprak tot Mozes en zei: "Geef de kinderen van Israël opdracht om u zuivere olijfolie te brengen, geperst voor het licht, om een eeuwige vlam aan te steken. Buiten het voorhangsel van het getuigenis, in de tent der samenkomst, zal Aäron het voortdurend van avond tot morgen voor HaShem bevelen; het zal een eeuwige inzetting zijn voor al uw geslachten."

De Ba'al HaTurim zegt dit als een directe voortzetting van het vorige hoofdstuk: de feestdagen houden niet op bij Sukkot, maar gaan door met het aansteken van de Menorah met olie! Op deze manier zinspeelt de Torah al op de toekomstige feestdag Chanukah. Het is het vermelden waard dat in het Boek van de Makkabeeën staat dat Chanukah werd ingesteld als een achtdaags feest, vooral omdat het vlak na de achtdaagse feestdag Sukkot (met Shemini Atzeret) viel die de Joden dat jaar niet konden vieren omdat de Tempel in Griekse handen was. Toen ze de tempel opruimden, riepen de Makkabeeën een achtdaags festival uit om de Sukkot in te halen die ze hadden gemist.

Pas daarna bleek (volgens de Talmud) dat de olie die bedoeld was om één dag te branden, het hele achtdaagse festival bleef branden dat ze hadden ingesteld. Het was alsof HaShem Zijn stempel van goedkeuring plaatste op het Makkabeeënfeest dat bedoeld was om Sukkot goed te maken. Het is passend dat de Ba'al HaTurim eraan toevoegt dat Chanukah en Sukkot de enige twee feesten zijn waar elke dag Hallel wordt geciteerd, wat hun band verder verstevigt. (Het is ook vermeldenswaardig dat volgens Beit Shammai de Chanukah kaarsen in afnemende volgorde moeten worden

aangestoken acht op de eerste dag en één op de laatste dag om parallel te lopen met de afnemende volgorde van offers die op Sukkot worden gebracht.)

Dit alles verklaart waarom Chanukah om te beginnen acht dagen duurt. Het hoefden tenslotte niet specifiek acht dagen te zijn (waarom niet zeven of negen?) Sommigen zeggen graag dat het zoveel dagen kostte om een nieuwe partij olijfolie klaar te maken, maar toen was het winter. Ik heb nog niet gezien dat in de winterperiode er olijven waren en er was dus geen verse olijfolie. Anderen zeggen dat dit de hoeveelheid tijd was die nodig was voor een rondreis naar het land van de stam Asher, waar de beste olijfolie werd geproduceerd (waarop Mozes zinspeelde in zijn laatste zegeningen voor de natie, Deuteronomium 33:24). Het beste antwoord is eigenlijk omdat Chanukah oorspronkelijk bedoeld was om een verloren Sukkot te herstellen.

Dat brengt ons bij het heden. Tegenwoordig vieren de meeste Joden in de wereld helaas helemaal geen Sukkot. In veel opzichten is het ook de moeilijkste van alle feesten, en zeker de meest vergeten. Terwijl de meeste Joden zich inspannen voor de hoge feestdagen, zien ze Sukkot, dat slechts vijf dagen later komt, volledig over het hoofd. Er is daarom een idee dat Sukkot laat zien wie de echte toegewijde Joden zijn. Terwijl de meesten direct na de hoge feestdagen teruggaan naar hun oude routines, tonen de Joden die de sukkah ingaan, hun voortdurende toewijding aan HaShem.

Maar dan komt Chanukah, alweer een achtdaags festival. Voor die Joden die Sukkot niet of niet kunnen observeren net zoals de Makkabeeën dat ene jaar zou Chanukah een tweede kans kunnen zijn (misschien vergelijkbaar met de relatie tussen Pesach en de veel gemakkelijkere Pesach Sheni). Als zodanig is het dan ook een goed teken dat Chanukah de meest bekende Joodse feestdag is en zelfs mogelijk de meest waargenomen feestdag. Zelfs de meest afgelegen Joodse mensen hebben de kans om Chanukah op de een of andere manier te herdenken al is het maar een vluchtig moment als je kijkt naar een van de vele openbare Chanukah vieringen over de hele wereld. Chanukah kan ook een rectificatie zijn in zekere zin. Veel Joodse mensen hebben gedurende Sukkot al te maken met overvloedige regenval het kan zelfs ondraaglijk koud zijn. Op een mystiek niveau is elke dag van Chanukah geworteld in dezelfde Sefira als die van Sukkot.

Bloeiende amandelen

De Ba'al haTurim wijst op een andere plaats in de Torah die zinspeelt op Chanukah. Na de episode van Korachs opstand, gaf HaShem Mozes de opdracht om een staf te nemen en van elk van de Twaalf Stammen en de naam van de leider van die stam op elke staf te graveren (Numeri 17). Op de staf van de stam van Levi stond "Aaron" gegraveerd. Toen gebeurde er een wonder waar Aarons staf plotseling bloeide met amandelbloemen. Dit was bedoeld om de natie te laten zien dat Aäron en zijn kinderen inderdaad door HaShem aangestelde priesters waren. HaShem zei tegen Mozes dat hij die speciale amandelstaf in de tabernakel moest houden als een eeuwig teken voor heel Israël, om hen eraan te herinneren niet in opstand te komen tegen de kohanim.

De Ba'al haTurim zegt dat dit een geheime verwijzing is naar de Makkabeeën-afstammelingen van Aäron, die op wonderbaarlijke wijze Israël in hun tijd redde. Het is belangrijk om te weten en te onthouden dat de vijanden in de tijd van de Makkabeeën niet alleen de Syrische Grieken waren. Erger waren die gehelleniseerde joden die met de Grieken samenwerkten en probeerden het traditionele jodendom te elimineren. Het Boek der Makkabeeën vertelt hoe een dergelijk Joodse persoon instemde met de Griekse eis om een onrein offer te brengen. Matityahu (een priesterlijke

afstammeling van Aäron) had geen andere keuze dan hem te doden om de ontheiliging te stoppen, waardoor deze Makkabese opstand ontstond.

En dus is de aflevering van Korach, en de "opstandige kinderen" (Numeri 17:25) die hem steunden, een directe spirituele voorloper van Chanukah. Aärons wonderbaarlijke amandelbloesemstaf was een toespeling op de wonderbaarlijke overwinning van de Makkabeeën. De Ba'al haTurim voegt eraan toe dat de gematria van amandelen 454 (שקדים) is, wat gelijk is aan "Hashmonaim" (חשמונים), de familienaam van de Makkabeeën.

De koperen slang van Mozes

Hoewel er nog andere plaatsen in de Schrift zijn die verwijzen naar het toekomstige Chanukah, zullen we eindigen met nog een laatste. De Ben Ish Chai (Rabbi Yosef Chaim van Bagdad, 1832-1909) begint zijn wetten van Chanukah met een herinnering dat bij het aansteken van de kaarsen op de eerste avond van Chanoeka, men drie zegeningen reciteert: lehadlik ner, sh'asa nisim en shehecheyanu . Hij zegt dat hierop wordt gezinspeeld in Numeri 21:8, waar HaShem Mozes instrueert om de nachash nechoshet te maken , de "koperen slang" staf, die werd gebruikt om de natie te genezen van een epidemie van brandende slangenbeten:

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה עֲשֵׂה לָךְ שִׁרְיָן וְשִׂים אֹתוֹ עַל־גֹּסֶם וְהָיָה כָּל־הַנִּשְׁוֹךְ וְרָאָה אֹתוֹ וְחָיָ:

En HaShem zei tot Mozes: „Maak uzelf een vurige slang [saraph] en zet haar op een paal [nes]; en het zal geschieden dat een ieder die gebeten is, als hij het ziet, zal leven [v'chai].”

De drie belangrijkste delen van het vers en hun drie sleutelwoorden komen overeen met de drie zegeningen van Chanoeka: saraph , letterlijk betekend "brandend"(In het Hebreeuws betekent het woord saraph "branden", en wordt zeven keer gebruikt in de tekst van de Hebreeuwse Bijbel als zelfstandig naamwoord, meestal om " slang " aan te duiden), en het verwijst naar de zegen bij het aansteken van de kaars. Nes wordt veelal vertaald als wonder maar hier wordt het omschreven als paal/staf maar het kan ook een teken zijn. De letter "nun", zoals de Talmud zegt, staat voor ondergang, lijden en ongeluk. De letter "samech", die in het alfabet en in het woord "nes", volgt op de "nun", staat voor verheffing, redding en verlossing. Een wonder, een 'nes', is de combinatie van deze twee elementen: we worden geconfronteerd met beproevingen. Maar door goddelijke voorzienigheid redt een bovennatuurlijke gebeurtenis ons en verschaft ons redding. Het woord "nes" is een herinnering aan de ups en downs in het leven en de rol die HaShem in ons leven heeft. Het verwijst allemaal naar de zegen van nisim (wonderen); en v'chai, " leven" tot shehecheyanu (Hebreeuws: ברכת שהחיינו, "die ons leven geeft"), "Wie heeft ons doen leven ..." ik denk dat het antwoord hierop duidelijk is. Net als in de vorige twee gevallen is er hier veel meer aan de hand dan datgene wat op het eerste gezicht lijkt.

HaShem vertelde Mozes dat iedereen die deze Slangenstaf om hem zo maar even te noemen, diegene die hem zou zien , zou genezen zou worden. Evenzo, als het gaat om Chanukah, gaat het erom de gloed van de Chanukah-kaarsen te zien en ervoor te zorgen dat anderen het ook zien . We weten dat deze Slangenstaf een symbool is van Mashiach. En elders dat het licht van Chanukah bedoeld is om het Verborgene Licht van de Schepping, of haganuz het verborgene licht dat Hashem tijdens de Zes Dagen van de Schepping verborg om te worden gebruikt voor het welzijn van de

rechtvaardigen in de Toekomstige Wereld, te symboliseren . We steken 36 kaarsen aan in de loop van acht dagen om het Licht van de Schepping te herdenken dat 36 uur scheen voordat het werd verborgen.

De Midrasj (Yalkut Shimoni , Jesaja 49) zegt dat het Verborgene Licht was opgesloten onder de troon van HaShem, gereserveerd voor Mashiach, die het op een dag aan de wereld zal herstellen. Het was die Oorspronkelijke Slang (358 = נחש) die aanvankelijk het Licht deed verdwijnen. En het is Mashiach (358 = משיח) die het herstelt die de Slang overmeestert, en die helende Slangenstaf hanteert. In de tijd van Mozes werden al degenen die "door een slang waren gebeten" genezen door naar de staf te staren. Evenzo werd de hele mensheid als we even een behoorlijke stap terug gaan in de tijd naar de Hof van Eden - "gebeten door een slang", en het zien van de spirituele gloed van de Chanukah kaarsen heeft het potentieel om ons allemaal te genezen.

Ha-Makom